

Номінація «Науково-пошукова робота»

**РЕАЛІЗАЦІЯ ФЕМІНІСТИЧНОЇ ТЕМИ У ПУБЛІЦИСТИЧНІЙ ТА
ТВОРЧІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ**

Мальчев Богдан

Студент першого курсу

Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра
Моторного

Адреса: м. Мелітополь, вул. Героїв України 48, кв 76

Телефон: +380684973735

РЕАЛІЗАЦІЯ ФЕМІНІСТИЧНОЇ ТЕМИ У ПУБЛІЦИСТИЧНІЙ ТА ТВОРЧІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

Мальчев Богдан

Світ змінюється, змінюється і культура – з кожним роком людство відходить від консервативних цінностей на користь все більш ліберальних. Зовсім нещодавно, сучасні культурні віяння здалися б нездійсненою дикістю нашим предкам, однак зараз, все частіше навіть найсміливіші ліберальні ідеї стають реальністю.

Ліберальною ідеєю за своєю суттю та природою є фемінізм [1], який, свого часу, кинув справжній виклик традиційному патріархальному устрою, підіймаючи проблему несправедливості положення жінок в суспільстві. За часів індустріальної революції, великих європейських імперій і колоніального гніту, зароджувалася сама ідея лібералізму, культурного і економічного. Саме фемінізм став символом ліберальної думки 19-го століття, борючись за дійсну рівність і справедливість по відношенню до кожного.

Освічена інтелігенція була «локомотивом» розвитку фемінізму – письменники, поети, музиканти та просто мисляча молодь, стали тим, що рухало вперед культурну модернізацію. Проблеми становища жінок, які піднімали інтелігенти по всій Європі Нового часу, в своїй публіцистичній і творчій діяльності стали дорожньою картою розвитку феміністичного руху по всьому світу. Вони були творцями нового часу. Одним з таких творців була Леся Українка – одна з найвідоміших і талановитих українських письменниць, яка на рівні з Ольгою Кобилянською, була активісткою феміністичного руху на українських землях.

Завдяки діяльності українських феміністок Російська імперія була передовою державою в сфері емансипації жінок – в порівнянні з країнами Західної Європи, жінки в Росії [2], а значить і в Україні, мали більш широкі права, культурні та економічні. Це можна пояснити соціально-культурними обставинами: що складалися протягом сотень років розвитку російської культури особливостями становища жінок в суспільстві, а також кон'єктури і характером політичної та

громадської діяльності, яка ставила перед собою завдання не тільки революційно-політичної та економічної боротьби, а й соціальної.

Кон'єктура соціального життя кінця 19-го століття відрізнялася від сьогоденної. Артикулюючи до публіки, Леся Українка писала: «Итак, чтобы получить право на свободу и уважение, женщине нужен был особенный ценз – талант. Для массы, лишенной этого ценза, оставалось бесправие, юридическое и нравственное. И это не только теоретически. Фактически только талантливая женщина могла быть независима, так, как только сцена, эстрада или литература давали профессию, при которой заработок женщины равнялся заработку собратов-мужчин. Все другие формы труда не удовлетворяли этому условию» [3] – саме так поетеса описувала стан жінок країн Заходу, втім, подібні ж судження були актуальні і для Росії.

Леся Українка була дуже самокритично і вимогливою до себе, вона вважала, що, тільки домігшись ідеалу творець може пишатися виконаною роботою. Духовна самотність і соціально-культурні дилеми – стали головною рисою літературної та публіцистичної діяльності письменниці.

На тлі хворобливого дитинства і юності, Леся Українка виховувала в собі велику духовну силу, ідеали якої вона змогла вкласти в свої літературні твори, героями яких здебільшого, є сильні жіночі персонажі, гідні поваги і наслідування з боку обох статей, навіть в ті, архаїчні часи.

Серйозний аналіз феміністичної тематики у європейській літературі зламу століть, представлений у літературно-критичному огляді Лесі Українки «Новые перспективы и старые тени («Новая женщина» западноевропейской беллетристики)», надрукованому на сторінках журналу «Жизнь» (1900 р.). [4]

«Гендерне питання» – одна з найголовніших тем, не тільки в публіцистичній діяльності, але і в літературних творах Лесі Українки. «Лісова пісня», «Contra spem spero!», що в перекладі з латинської мови означає: без надії сподіваюся – це тільки деякі твори, які активно підіймають так зване «жіноче питання». Однак,

їх культурна значимість була настільки велика, що вони увійшли до шкільної програми, опосередковано підіймаючи питання про становище жінок, підриваючи нав'язані культурні догми і уявлення про слабкість і неповноцінність жінки. Твори Лесі Українки – виконують не тільки функцію культурного тригера, але і виховного, безвідмовного механізму формування прогресистської культури нових поколінь.

Питання, які були означені в літературно-публіцистичній діяльності Лесі Українки, були новими для тодішнього суспільства, що відзначала сама письменниця, прямим текстом кажучи, що подібні питання в Європі стали актуальні лише на ситці століть – в кінці епохи промислової революції, того часу, коли суспільство змінилося назавжди, отримавши в спадок впізнаванні нам риси цінності людського життя та свободи [3].

Головним аналітичним об'єктом в публіцистичних роботах Лесі Українки був глибокий аналіз еволюції становища жінки в літературі. Завдяки літературному таланту і енциклопедичним знанням з історії світової літератури, письменниці вдалося провести по-справжньому глибокий аналіз загальної еволюції ставлення до жінки в літературі. Адже, література – «дзеркало культури», те що відображає культурні тренди, більш того, задає їх. Таким чином, відстеження культурної еволюції, як побутової, так і елітарної – привілей, перш за все, літераторів.

Аналізуючи тогочасну літературу, Леся Українка чітко відстежила літературний процес і місце в ньому жінок. Від Руссо і Мольєра до Жюльє Верна і Редьярда Кіплінга – талановитий та пильний літературний погляд звертав увагу на становище жінки, відзначаючи, аналізуючи, висловлюючись.

Сильні жіночі персонажі – відмінна риса поезії і прози Лесі Українки від більшості інших літературних творів того часу, де характерною домінантою завжди виступав чоловік. Поведінкова модель літературних персонажів відображала філософську позицію письменниці, погляд на тодішнє становище речей: – «чтобы получить право на свободу и уважение, женщине нужен был особенный ценз – талант».

«Contra spem spero!» – Леся Українка написала в дев'ятнадцятирічному віці, в розпал важкої хвороби. Вже з перших строф можна побачити всю тяжкість морального тягарю: протест проти потьмарення молодих років сумом і нещастям – бути не зламаною обставинами, ось головне бажання головної героїні. Побудована в формі драматичного монологу, поезія, кричить про заперечення болю, про небажання змиритися з обставинами. Леся Українка буквально кричить про протест, прославляючи духовну і моральну силу жінки, її здатність подолати будь-які перешкоди.

Леся Українка, як і в своїх художніх творах, так і в літературнопублицистичних дослідженнях, активно апелює до образів жінки як «знеособленої», «сентиментально-покірливої», «незалежної», «оригінальної» і так далі.

Таким чином можна стверджувати, що літературна діяльність Лесі Українки стала «локомотивом», «спрямовуючою» розвитку сучасного феміністичного руху в Україні, опосередковано підготувавши соціально-культурну базу для формування вигляду сьогоденного феміністичного руху. Поетеса, подібно Тарасу Шевченку та кріпосному праву, сама того не підозрюючи, підготувала ціле покоління ліберально мислячих письменників, які відкидали геть архаїчні культурні догми і уявлення про становище жінок в суспільстві. Леся Українка – соціально-культурний активіст, Тарас Шевченко ж – соціально-економічний. Однак, роль кожного з них величезна, адже саме такі люди створили сучасний вигляд України, як прогресивного і ліберального суспільства, яке, в деякому сенсі формує, прогресивні культурні цінності і тренди сучасного світу.

Список використаних джерел

1. Пушкарёва Н. Л. У истоков русского феминизма: сходства и отличия России и Запада // Матеріали V конференції, присвяченої теорії та історії жіночого руху. – 2001. – С. 79

2. Пушкарёва Н. Л. У истоков русского феминизма: сходства и отличия России и Запада // Матеріали V конференції, присвяченої теорії та історії жіночого руху. – 2001. – С. 81
3. <https://www.l-ukrainka.name/ru/Criticism/NovyePerspektivy.html>
4. Журавская И. Е. Леся Украинка и зарубежные литературы [Текст] /: Наука, 1968. – 176 с.